

Naisten osuus johtajalääkäreistä on selvässä kasvussa

Johtajaksi haluava naislääkäri tarvitsee paljon itseluottamusta ja kykyä laittaa itsensä peliin, sanoo johtava ylilääkäri Nina Forss. >

TEKSTI JAANA AHLBLAD KUVAT MIKKO KÄKELÄ

- Todellinen tasa-arvo on saavutettu silloin, kun tehtävään valitaan aidosti pätevin henkilö eikä kukaan kiinnitä huomiota hänen sukupuoleensa, sanoo neurologian ja neurokirurgian johtava ylilääkäri Nina Forss HUS:sta.

HUS:n Neurokeskuksen toimialajohtaja, neurologian ja neurokirurgian johtava yllä lääkäri, tutkimusryhmän johtaja **Nina Forss** suhtautuu johtajuuteen luontevana osana uraansa. Hän ei ole kokenut sukupuolensa vaikuttavan suuntaan tai toiseen.

– En kuitenkaan naiivisti kuvittele, etteikö naissukupuoli voisi jollain alalla tai jossain työpaikassa jarruttaa, mutta itse en ole kokenut sellaista. Urani alus-

sa kansainvälisissä kongresseissa minua saatettiin aluksi kuunnella epäillen, mutta järkevällä ja pätevällä sisällöllä asenteet sai unohtumaan.

Forss ei ole suunnitellut johtajan uraa, mutta jos jokin tuntuu jollain lailla kiinnostavalta tai haastavalta, sinne hän menee ”pää edellä”. Mitä enemmän tekee, sitä enemmän innostuu.

– Olen havainnut pystyväni johtamistehtävien kautta vaikuttamaan paremmin siihen, miten me hoidamme potilaitamme.

Forss tutustui johtamiseen heti lääkäriksi valmistumisensa jälkeen Aalto-yliopistossa, jossa hän veti – ja vetää edelleen – omaa tutkimusryhmää. Ensimmäinen esimiestyö oli neurologisen päivystyksen ja tehoalueen osastonyllä lääkärin tehtävä HUS:ssa.

– Se sopi pää edellä -mentaliteettiini, kesätöissäkin menin aina mahdollisimman hankalaan paikkaan, jossa on paljon potilaita ja haasteita. Akuutti neurologia tasapainotti nopeudellaan ja konkreettisuudellaan tutkimustyön pitkäjänteisyyttä. Koen molemmat hyvin palkitseviksi.

Tukea ja kannustusta on tullut sekä mies- että naispuolisilta esimiehiltä ja kollegoilta.

– Edesmennyt akateemikko Olli Lounasmaa tuki tutkijoitaan vahvasti, kunhan oli ahkera ja pätevä. Lorvailua ei sallittu. Akateemikko Riitta Hari, joka oli tutkimusryhmäni johtaja, on todella innostava ja kannustava. Ei oikeastaan tarvinnut kuin nähdä hänen uskovan pärjäämiseeni, jolloin itsekkin uskoin.

Laita itsesi peliin

Johtajaksi haluava naislääkäri tarvitsee paljon itseluottamusta ja kykyä laittaa itsensä peliin, sanoo Forss.

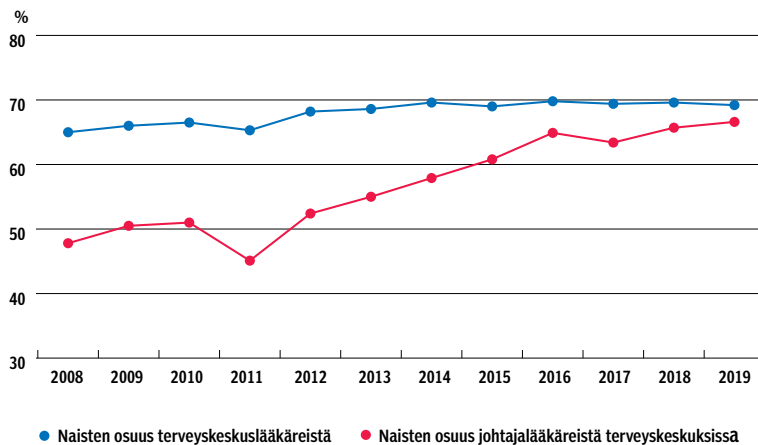
”Naiset ovat ehkä enemmän huolissaan siitä, pystynkö tähän tehtävään.”

Nina Forss

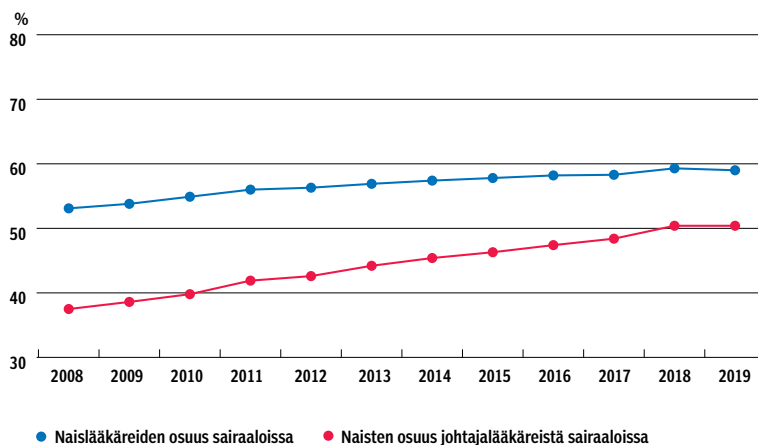
– Minusta yksilöiden välinen ero on suurempi kuin sukupuolten enkä muutenkaan pidä yleistyksistä, mutta kärjitetysti tuntuu, että naiset ovat ehkä enemmän huolissaan siitä, pystynkö tähän tehtävään ja hoidanko sen varmasti ihan oikein. Miehet saattavat hakea haastaviin tehtäviin pohtimatta ensin perin pohjin, pystyisikö joku muu tekemään sen paremmin.

Kiintiöajattelua Forss ei kannata, sillä se voi johtaa helposti siihen, että pätevä tekijä luokitellaan kiintiöihmiseksi. Naisjohtajuuden lisäämiseksi sen sijaan tarvitaan rohkaisua ja esimerkkejä.

Naislääkärit terveyskeskuksissa

Naislääkärit sairaaloissa

Naislääkäreiden osuus on kasvanut terveyskeskuksissa 4,2 prosenttia, sairaaloissa 5,9 prosenttia vuosina 2008–2019. Johtajanimikkeissä naislääkäreiden osuus on kasvanut enemmän, terveyskeskuksissa 18,8 prosenttia ja sairaaloissa 12,9 prosenttia.

Lähde: Tilastokeskus, kuntasektorin palkat 2008–2019

– Hankalissa tilanteissa tarvitaan avoimuutta ja rehellisyyttä, Nina Forss sanoo.

Dosentti Nina Forssilla on puoliso ja kaksi täysi-ikäistä lasta. Perhe-elämästä ei ole tarvinnut uran takia luopua, vaan se on pysynyt Forssin ykkösprioriteettina aina.

– Jos perhe jotain opettaa, niin entistä tehokkaammaksi. Joskus on kausia, jolloin tehdään enemmän töitä kuin olisi suotavaa, mutta ne eivät kestä ikuisesti.

Delegoi ja luota

Forss muistuttaa, että johtajatehtävissä täytyy oppia delegoimaan ja luottamaan. Kukaan ei tee yksin kaikkea.

Johtaminen edellyttää myös hyviä sosiaalisia taitoja, arvostavaa kuuntelemista ja sopimista. Hankalia ja vaikeitakin asioita tulee vääjäämättä kohdalle.

– Niissä pitää olla avoin ja rehellinen ja kertoa, miksi tähän ollaan tultu ja miten tästä edetään. Ikävää aihetta ei kannata yrittää vältellä, jotta henkilö voi tulla kuulluksi ja ymmärtää.

Johtamistehtävien edessä epäroivälle naiskollegalle Nina Forss lähettää viestin.

– Ei ole mitään syytä ajatella, ettekö pystyisi hoitamaan tehtävää, olet pärjännyt hyvin tähänkin asti. Jokaisella on erilainen profiili siinä, mitkä asiat ovat luonnostaan vahvoja ja missä tarvitaan vahvistusta, mutta ihminen oppii kaikkea, mitä eteen tulee. ●

LASIKATTO RYSKY KUNTASEKTORILLA

Kuntasektorilla naisten osuus johtajalääkäreistä on viime vuosina kasvanut enemmän kuin heidän suhteellinen osuutensa lääkärihenkilöstöstä. Vuosina 2008–2019 perusterveydenhuollossa naislääkärien osuus kasvoi neljä prosenttiyksikköä ja naispuolisten johtajalääkärien 19 prosenttiyksikköä. Erikoissairaanhoidossa naislääkärien osuus kasvoi kuusi prosenttiyksikköä ja naispuolisten johtajalääkärien 13 prosenttiyksikköä.

Vuoden 2019 lopussa perusterveydenhuollon johtajalääkäreistä kaksi kolmasosaa oli naisia, erikoissairaanhoidon johtajalääkäreistä puolet.

Tiedot perustuvat Tilastokeskuksen palkkatilastoihin, joista poimittiin kuusi yleisintä johtajalääkärimikettä: apulaisyliääkäri, johtava ylilääkäri, osastonylilääkäri, ylilääkäri, johtava lääkäri ja johtajaylilääkäri.

Naisten osuus lääkärikunnasta on kasvanut tasaisesti vuosikymmenten kuluessa. Vuoden 2018 lopussa 61 prosenttia kaikista työikäisistä lääkäreistä oli naisia.

Kuntatyönantajien työmarkkinatutkija **Juho Ruskoaho** mukaan tilastoissa näkyy naislääkärien lukumäärän kasvu sekä erikoistumiseen ja kokemuksen karttumiseen kulunut aika.

– Naislääkäreitä alkaa yhä enemmän näkyä virkahierarkian huipulla, Ruskoaho sanoo.

Hän muistuttaa, että ylilääkäriin ja varsinkin apulaisyliääkäriin nimikkeellä työskentelevien tehtävänkuvat ovat kirjavia eivätkä he välttämättä toimi suorina esimiehinä, mutta nousujohteinen trendi nimikkeissä on selvä.

Julkisella sektorilla työskentelee noin kaksi kolmasosaa Suomen lääkäreistä.

Miehet kiinnostuneempia johtamisesta

Tasa-arvon edistämistä ei kuitenkaan pidä lopettaa tähän, muistuttaa tutkija **Piitu Parmanne** Lääkäriliitosta. Tarkasteltavaa riittää esimerkiksi johtajien ikäjakaumissa.

– Vuoden 2019 Lääkäriin työolot ja terveys -tutkimuksen aineisto viittaa siihen, että mieslääkärit etenevät nykyisin johtajiksi ja ylilääkäreiksi aiempaa nuorempina, Parmanne kertoo.

Mieslääkäreitä myös kiinnostaa johtaminen selvästi enemmän kuin naislääkäreitä, ilmenee Lääkäri 2018 -tutkimuksesta. Naislääkärien vähäinen kiinnostus johtamiseen on todettu myös kansainvälisissä tutkimuksissa.

Parmanteen mukaan taustalla vaikuttavat muun muassa arvomaailman, työn sisältöön sekä työn ja perheen yhteensovittamiseen liittyvät tekijät.

– Työelämän rakenteet suosivat usein miehiä. Naiset tarvitsevat johtajuuteen kannustavia verkostoja, roolimalleja ja mentoreita kaikilla aloilla ja sektoreilla, hän painottaa.

Tutkijat muistuttavat, että tulevaisuudessa yhä useampi lääkärintutkimuksen suorittanut on nainen, joten naisten kannustaminen johtamistehtäviin on tärkeää.

Naislääkäreitä alkaa yhä enemmän näkyä virkahierarkian huipulla.

Työelämän rakenteet suosivat usein miehiä.